

Raad
Volksgezondheid
& Samenleving

Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

de Kinderombudsman

nationale
ombudsman

Publiekversie van de vervolgrapportage Samen verder – kinderen en gezinnen met complexe problemen samen verder helpen

Over dit rapport

Dit document is een publiekversie van de [‘Vervolgrapportage Samen verder – kinderen en gezinnen met complexe problemen samen verder helpen’](#).

Deze publicatie geeft een indruk van wat in de vervolgrapportage staat. Meer lezen over de achtergrond, oplossingsrichtingen en vervolgstappen? Lees dan de vervolgrapportage.

Aanleiding

Vanuit de gedachte uit het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IRVK) heeft ieder kind het recht om zich in veiligheid te ontwikkelen en in geborgenheid op te groeien. En als daarbij hulp nodig is, dan moet die hulp van goede kwaliteit, beschikbaar, passend en betaalbaar zijn. Helaas gaat dit voor veel kinderen en gezinnen met complexe problemen niet op. Zij worden nog steeds te laat, niet of nog niet goed geholpen. Terwijl zij die hulp door de stapeling van problemen juist heel hard nodig hebben. Door het uitblijven van tijdige, passende hulp komen deze kinderen op grote achterstand te staan, worden zij onnodig aan traumatische crisiservaringen blootgesteld en krijgen zij structureel minder kansen. Dit heeft vaak ook nog gevolgen voor de kinderen van deze kinderen.

Daarom hebben de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, de Kinderombudsman, de Nationale ombudsman, de Nederlandse Zorgautoriteit en de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving sinds april 2021 de handen ineen geslagen. Om zo bij te dragen aan de ambitie om kinderen en gezinnen met complexe problemen samen verder te helpen.

In [een eerste analyse](#) beschreef de coalitie waarom – ondanks alle goede bedoelingen van iedereen – het nog steeds niet goed genoeg lukte om deze kinderen en gezinnen te helpen. In deze analyse benoemde de coalitie drie speerpunten die met voorrang opgepakt moesten worden om de zorg aan kinderen en gezinnen met complexe problemen echt te verbeteren.

Wat heeft de coalitie sindsdien gedaan?

De coalitie sprak de afgelopen tijd met ouders, jongeren, professionals, beleidsmakers (gemeenten en rijk) en andere betrokkenen om te horen waarom het nog niet lukt om kinderen en gezinnen met complexe problemen goed te helpen. En wat er dan wel moet gebeuren om te zorgen dat:

1. *alle kinderen en gezinnen met complexe problemen op tijd de juiste hulp ontvangen;*
2. *de problemen met een allesomvattende aanpak en vanuit één hand worden aangepakt en*
3. *de hulp wordt voortgezet als een jongere 18 jaar wordt.*

Opnieuw werd in deze gesprekken duidelijk dat alle betrokkenen zich willen inzetten om ervoor te zorgen dat kinderen en gezinnen met complexe problemen goed worden geholpen. Dat dit tot nu toe onvoldoende lukt, heeft vooral te maken met de volgende belemmerende factoren.

Waarom lukt het nog onvoldoende?

De eerste belemmering wordt gevormd door *botsende systemen*. De kinderen en gezinnen hebben - naast hun eigen problemen - vaak te maken met problemen op meerdere leefgebieden, zoals huisvesting, schulden en onvoldoende inkomen. Hierdoor krijgen zij te maken met verschillende wetten en systemen die met elkaar kunnen botsen. Door de schotten tussen de verschillende domeinen is het niet goed mogelijk om altijd het beste te doen voor deze kinderen en gezinnen.

De tweede belemmering is een *bekostigingssysteem dat niet voldoet*. De kosten van een behandeling spelen een belangrijke rol in de keuze welke hulp wordt ingezet. Kostenbesparing stimuleert het inzetten van korte interventies, gericht op lichte problematiek, of het contracteren van goedkopere aanbieders die niet altijd de juiste hulp kunnen en willen bieden aan kinderen en gezinnen met complexe problemen.

De derde belemmering is dat *jeugdhulpprofessionals onvoldoende in staat worden gesteld om deze moeilijke baan te doen*. Van de jeugdprofessional wordt verwacht dat hij/zij alle problemen in het gezin oplost, ook als die in feite buiten diens werkterrein liggen. Zo verwachten we dat jeugdprofessionals over sectoren en wetgeving heen werken, waar nodig afwijken van wet- en regelgeving, botsende systemen bij elkaar brengen en een oplossing hebben voor maatschappelijke problemen, zoals schaarste op de woningmarkt en het ontbreken van bestaanszekerheid. Dit maakt het werk moeilijk. Het huidige stelsel stelt de jeugdprofessional onvoldoende in staat om daadwerkelijk het verschil te kunnen maken voor het kind, hoe graag hij/zij dit ook wil.

Waar willen we naartoe?

De problemen in de jeugdhulp zijn niet makkelijk op te lossen. Het jeugdhulpdomein is complex en de oplossing ligt niet bij het jeugdhulpdomein alleen. Om tot verbeteringen voor alle kinderen en gezinnen met complexe problemen te komen moet het systeem van jeugdhulp zo worden ingericht en functioneren dat:

- wat het beste is voor het kind voorop staat bij de besluiten die worden genomen,
- vanaf het begin een kind en het gezin met een allesomvattende aanpak en vanuit één hand worden geholpen (vanuit het principe 1 gezin, 1 hulpverlener),
- zij worden geholpen door een vakbekwame professional die voldoende tijd, ruimte en middelen krijgt,
- de hulpbronnen en het netwerk van het gezin worden ingezet en
- de professional de jongere pas loslaat als 'de big five' (ondersteuning, wonen, school werk, inkomen, zorg) zijn geregeld.

De coalitie benadrukt dat vakbekwame jeugdprofessionals de basis zijn voor goede en effectieve jeugdhulp. Zij zijn dus onmisbaar. Zowel in het wijkteam, als bij de specialistische zorgaanbieder en ook bijvoorbeeld bij de jeugdbescherming. Alles moet er daarom op zijn gericht dat de professional het werk, in het belang van het kind en het gezin, goed kan uitvoeren. Concreet betekent dit dat alle

oplossingsrichtingen de professional in staat moeten stellen om diens werk, in belang van het kind en diens gezin, goed te kunnen uitvoeren.

Wat is hiervoor nodig?

Het staat buiten kijf dat de problemen die in de jeugdhulp spelen niet makkelijk zijn op te lossen. De coalitie heeft dan ook niet de pretentie dat haar oplossingsrichtingen in een keer alle problemen voor alle kinderen en gezinnen met complexe problemen kunnen oplossen. Wel is de coalitie ervan overtuigd dat er oplossingen zijn die de belemmerende factoren kunnen opheffen. De hierna genoemde oplossingsrichtingen moeten daarom het fundament vormen onder alle initiatieven die nu worden gezet, waaronder de Hervormingsagenda Jeugd.

Oplossingsrichting 1 Het inrichten van een goede basisorganisatie voor verdere professionalisering

Het is belangrijk dat alle partijen die een rol spelen of een verantwoordelijkheid hebben in de zorg en ondersteuning aan kinderen en gezinnen met complexe problemen, een gezamenlijk beeld hebben van welke hulp jeugdhulp is en wat goede kwaliteit is. Hiervoor is allereerst een duidelijke herdefinitie van het begrip jeugdhulp nodig. Vervolgens is het belangrijk dat aan deze herdefinitie een kwaliteitskader wordt gekoppeld. Dat kwaliteitskader maakt inzichtelijk wat de jeugdhulpprofessional doet (en dus ook wat deze niet doet) en zorgt ervoor dat de professional voldoende tijd en ruimte heeft om deze taken uit te kunnen voeren. En voldoet de hulp niet aan het kwaliteitskader? Dan is het geen jeugdhulp.

Oplossingsrichting 2 Een nieuw bekostigingsmodel voor de complexe jeugdhulp

De jeugdhulp moet betaalbaar zijn en blijven. Tegelijkertijd moeten financiën geen belemmering vormen om te doen wat nodig is voor kinderen en jeugdigen met complexe problemen. Daarom is er een andere wijze van bekostiging nodig die zorgt voor reële (eerlijke) tarieven. En ervoor zorgt dat het systeem simpeler wordt, de verantwoording en bureaucratie drastisch minder worden, botsingen tussen systemen zoveel mogelijk verdwijnen en ongewenste financiële prikkels worden weggenomen.

Oplossingsrichting 3 De jeugdhulp voorbij

De druk op de jeugdhulp zal hoog blijven als er niets wordt gedaan aan de toestroom. Daarom moet er meer worden gedaan om problemen, ook op andere leefgebieden, te voorkomen en te voorkomen dat bestaande problemen verergeren. Wanneer bijvoorbeeld huisvestingsproblemen of financiële onzekerheid eerder waren weggenomen, was - in sommige gevallen - jeugdhulp misschien niet nodig geweest. Ook moeten we als samenleving realistisch zijn in wat we van de jeugdhulpprofessionals kunnen verwachten. En we moeten met elkaar in gesprek over wat we als gebruikelijke opgroei- en opvoedproblemen en goed genoeg ouderschap zien en wat niet.

Hoe nu (Samen) verder?

Met deze oplossingsrichtingen als fundament hopen de coalitiepartijen te bereiken dat jeugdhulpprofessionals in staat worden gesteld:

- om bij aanvang van de hulp een allesomvattende en gedeelde probleemanalyse te maken,
- vervolgens snel de juiste hulp in te zetten waarbij financiële belangen en de inrichting van het jeugdhulp systeem niet meer leidend of belemmerend zijn,
- en de hulp doorloopt als een jongere 18 jaar wordt.

De verwachting is dat hierdoor het werkplezier van de professional toeneemt en meer professionals voor dit moeilijke vak (blijven) kiezen.

De coalitiepartijen zullen zich- ieder vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid - samen blijven inzetten om de zorg voor kinderen en gezinnen duurzaam te verbeteren. De coalitie 'Samen verder' zal blijven stimuleren dat het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de Vereniging Nederlandse Gemeenten, gebruikers en aanbieders (professionals) met elkaar daadwekelijk doen wat nodig is om de hulp en ondersteuning aan kinderen en gezinnen met complexe problemen duurzaam te verbeteren.

De coalitie roept daarnaast alle betrokkenen op om de genoemde oplossingsrichtingen uit te voeren. De coalitie zal nauwgezet volgen of dit ook gebeurt.

Maart 2022